

te će osiguratelj, ako nastupi osigurani slučaj, ostati u obvezi isplatiti ugovorenu svotu osiguranja čak i ako su prijavljene okolnosti netočne, neistinite odnosno nepotpune. Na tom tragu treba naglasiti da se ugovor o osiguranju koji je sklopljen zbog namjerne netočne, odnosno nepotpune prijave značajnih okolnosti, dakle zbog prijevernog ponašanja

ugovaratelja osiguranja prema sudskoj praksi ne može se kvalificirati kao ništetan ugovor protivan Ustavu RH, prisilnim propisima i moralu društva čije utvrđenje ništetnosti ne bi bilo vezano prekluzivnim rokovima, nego kao pobojan ugovor, a to znači da se zahtjev za poništajem mora postaviti unutar prekluzivnih rokova.

Zakon o suzbijanju diskriminacije

Damir JELUŠIĆ, dipl. iur.
UDK 347.5

Autor u članku obrazlaže praksu Vrhovnog suda RH temeljenu na Zakonu o suzbijanju diskriminacije koji predstavlja krovni propis hrvatskog antidiskriminacijskog prava na temelju kojeg se sve više diskriminiranih oštećenika odlučuje pred parničnim sudovima zatražiti pravnu zaštitu od diskriminatornih postupanja.

1. UVOD

Puno desetljeće proteklo je od dana stupanja na snagu Zakona o suzbijanju diskriminacije¹ kao krovnog propisa hrvatskog antidiskriminacijskog prava, uz Konvenciju o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda² te neke druge multilateralne ugovore koji štite točno određene vulnerabilne socijalne skupine poput, primjerice, Konvencije o pravima osoba s invaliditetom³, i ustavnu odredbu koja zabranjuje diskriminaciju u svim njezinim pojavnim oblicima, ponukalo nas je i potaklo da pretražimo i istražimo relevantnu judikaturu ne bi li utvrdili i ustanovili koliko su u tuzemnoj judikaturi, nakon što su dva navedena propisa postala njezinim integralnim i sastavnim dijelom, učestale antidiskriminacijske parnice, s jedne strane, i s druge strane, na temelju kojih diskriminatornih osnova diskriminirani oštećenici⁴ najčešće i najfrekventnije traže pravo na sudsku zaštitu.

2. IZVANREDNI PRAVNI LIJEK U ANTIDISKRIMINACIJSKIM PARNICAMA

ZSD propisuje da je u postupcima radi diskriminacije revizija uvijek dopuštena⁵. Međutim, Vrhovni je sud RH (dalje: VSRH) prije dosta vremena zauzeo pravno shvaćanje da se revizije podnesene prema tzv. posebnim propisima, *in concreto* ZSD-u, smatraju tzv. izvanrednim revizijama, stoga navodimo dio dviju odluka VSRH:

□ ... Odredbom čl. 399. st. 2. ZPP propisano je da se revizija propisana posebnim zakonom smatra revizijom iz čl. 382. st. 2. ZPP, ako tim posebnim zakonom nije

drugačije određeno. Odredba čl. 399. st. 2. ZPP unesena je u Zakon o parničnom postupku Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku (Nar. nov., br. 57/11. – dalje: ZID ZPP/11), koje su stupile na snagu 2. lipnja 2011. i primjenjuju se na sve postupke u kojima je donesena drugostupanj-ska presuda nakon njenog stupanja na snagu, sukladno odredbi čl. 53. ZID ZPP/11, a u predmetnom postupku drugostupanj-ska odluka donesena je 28. studenoga 2013. Budući da Zakonom o suzbijanju diskriminacije nije propisano da je u gore navedenim slučajevima dopuštena revizija iz čl. 382. st. 1. ZPP, to je i u ovom predmetu dopuštena jedino revizija iz čl. 382. st. 2. ZPP⁶...

□ ... U smislu odredbe čl. 23. Zakona o suzbijanju diskriminacije (Nar. nov., br. 85/08. i 112/12.) u postupcima iz čl. 17. st. 1. Zakona o suzbijanju diskriminacije revizija je uvijek dopuštena. Međutim, u smislu odredbe čl. 399. st. 2. ZPP revizija propisana posebnim zakonom smatra se revizijom iz čl. 382. st. 2. ZPP slijedom čega je tužitelj mogao podnijeti samo reviziju iz čl. 382. st. 2. ZPP. Obzirom da tužitelj nije podnio reviziju u smislu odredbe čl. 382. st. 2. ZPP nego reviziju iz čl. 382. st. 1. ZPP, istu je valjalo odbaciti temeljem odredbe čl. 392. st. 1. ZPP i riješiti kao u izreci⁷...

3. PRIMJERI DISKRIMINACIJE NA OSNOVI SEKSUALNE ORIJENTACIJE

Zanimljivo je da smo u vrhovnosudskoj judikaturnoj bazi sudskih presuda našli najviše predmeta u kojima su diskriminirani oštećenici bili diskriminirani na osnovi seksualne orijentacije i dobi. Dakako, ima mnogo predmeta u kojima je predmet spora diskriminacija na radu, no njih, s obzirom na to da se rješavaju prema odredbama Zakona o radu⁸ kao *lex specialisa*, nismo inkorporirali u ovaj članak.

Nadalje, ima u judikaturi, ali još ne vrhovnosudskoj, i pravomoćnih presuda parničnih sudova nižih instancija u kojima je predmet spora bila diskriminacija na osnovi invalidnosti⁹. Nadalje, navodimo odluku VSRH-a čijim je dispozitivom, u povodu tzv. izvanredne revizije tužitelja, preinačio drugostupanj-sku presudu koju je također donio VSRH¹⁰, i presudu Županijskog suda u

¹ Zakon o suzbijanju diskriminacije (Nar. nov., br. 85/08. i 112/12., dalje: ZSD)

² Konvencija o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda (Nar. nov. – Međ. ug., br. 18/97., 6/99. – pročišćeni tekst, 8/99. – ispravak, 14/02., 9/05., 1/06. i 2/10.)

³ Konvencija o pravima osoba s invaliditetom s fakultativnim protokolom (Nar. nov. – Međ. ug., br. 6/07., 3/08. i 5/08.)

⁴ Izrazi u ovom radu korišteni u muškom rodu, primjerice oštećenik, rodno su neutralni odnosno na jednak način obuhvaćaju muški i ženski rod.

⁵ ZSD, čl. 23.

⁶ VSRH, Revr 950/2014-2

⁷ VSRH, Revr 79/13-2

⁸ Zakon o radu (Nar. nov. br. 93/14. i 117/17.)

⁹ Jelušić, Damir, *Diskriminacija osoba s invaliditetom neprimjenom mjera razumne prilagodbe na recentnom primjeru iz judikature*, *Pravo i porezi* broj 09 za 2017.

¹⁰ VSRH, GŽ-12/11 od 18. travnja 2012.

Zagrebu¹¹, te **prihvatio deklaratorni antidiskriminacijski tužbeni zahtjev** kojim je utvrđeno da je tuženik izjavom danom u dnevnim novinama diskriminirao osobe iste spolne orijentacije.

Izjava tuženika dana u dnevnim novinama glasila je:

- ☐ ... u mojoj reprezentaciji gayevi također ne bi igrali. Ne vidim čovjeka gay reprezentacije kako ide glavom na kopačku, ali ga vidim kao baletana, tekstopisca, novinara...

Stoga je VSRH **prihvatio prohibitivni antidiskriminacijski tužbeni zahtjev** kojim se tuženiku zabranjuje daljnje istupanje u medijima kojima na bilo koji način diskriminira osobe iste spolne orijentacije. Jednako je tako VSRH **prihvatio publikacijski antidiskriminacijski tužbeni zahtjev** kojim mu se nalaže da se javno putem medija o svom trošku ispriča radi davanja izjava kojima je diskriminirao osobe iste spolne orijentacije te je konačno VSRH **prihvatio i publikacijski antidiskriminacijski tužbeni zahtjev** kojim mu se nalaže da o svom trošku objavi presudu u dnevniku u kojemu je publicirana sporna izjava.

Dakle, imamo pravnu situaciju u kojoj je VSRH, u svojstvu revizijskog suda, **preinačio prvostupanjsku i drugostupanjsku presudu, te u cijelosti prihvatio četiri objektivno kumulirana antidiskriminacijska tužbena zahtjeva**. U podnesenoj su reviziji tužitelji (bila je posrijedi tzv. udružna antidiskriminacijska tužba) individualizirali četiri pravna pitanja za koja su smatrali da su bitna za jedinstvenu primjenu prava i ravnopravnost sviju u njegovoj primjeni, a VSRH se suglasio s njima i odluku, u bitnome, obrazložio na sljedeći način:

- ☐ ... U predmetu *Feryn* Europski sud za ljudska prava je zaključio da je činjenica da je glavni direktor kompanije putem medija javno objavio diskriminatornu politiku zapošljavanja vjerojatno odvrtila neke od osoba sjevernoafričkog porijekla od pokušaja da se zaposle u toj kompaniji, okolnost da nisu identificirane konkretne osobe koje su takvom politikom diskriminirane ili mogle biti diskriminirane ocijenjena je neodlučnom, te je zaključeno da je kompanija *Feryn* počinila izravnu diskriminaciju iako nije bilo konkretne žrtve niti izravnog komparatora. U ovom predmetu (*M.*) činjenično stanje je podudarno stanju u predmetu *Feryn* pa je osnovano i pravna shvaćanja Europskog suda za ljudska prava u slučaju *Feryn* razmatrati u kontekstu slučaja *M.* Naime, *Z. M.* kao izvršni dopredsjednik *N. k. D.* (neovisno o eventualnoj moći koju ima temeljem propisa i akata koji uređuju odnose u *H. n. s.* i nogometnom športu, te procesa zapošljavanja nogometaša), ima u svijetu nogometa ugled i javni autoritet zbog čega je njegova izjava mogla na diskriminaciju potaknuti i osobe prema kojima on nema položaj formalne hijerarhijske nadređenosti, te biti poticaj drugim poslodavcima u nogometnom športu da prema homoseksualcima - nogometašima postupaju s predrasudama. Dakle, izjava tuženika kojom on iznosi stav da su homoseksualci osobe koje se zbog deficita agresivnosti i požrtvornosti ne mogu uspješno baviti profesionalnim nogometom, po ocjeni ovog revizijskog suda, predstavlja postupanje zbog kojeg bi neka osoba (homoseksualac) mogla biti stavljena u nepovoljniji

položaj od druge osobe (muškarca heteroseksualca) u usporednoj situaciji (zapošljavanje nogometaša), dakle, takvom izjavom počinjena je izravna diskriminacija u smislu odredaba čl. 2. st. 1. ZSD i čl. 3. st. 1. ZSD. Iznesenim razlozima odgovoreno je na prva dva pitanja zbog kojih je podnesena revizija. Treće pitanje zbog kojeg je revizija podnesena svodi se na dvojbu je li, s obzirom na ustavno jamstvo slobode mišljenja i izražavanja misli (čl. 38. Ustava Republike Hrvatske) moguće počinuti diskriminaciju, u smislu ZSD, verbalnim izražavanjem. Iz prethodno iznesenog proizlazi da ovaj revizijski sud i na ovo pitanje daje potvrđan odgovor koji se odnosi na one situacije u kojima verbalno priopćenje ugrožava zaštićene vrijednosti drugih osoba (konkretno, kada se verbalnim izražavanjem postižu učinci zbog kojih neka osoba može biti stavljena u nepovoljniji položaj, u smislu odredbe čl. 2. st. 1. ZSD). Iz razloga iznesenih u obrazloženjima presuda sudova prvog i drugog stupnja nije vidljivo da bi sudovi primijenili odredbu iz čl. 20. st. 1. ZSD, pa revidenti podnose reviziju i zbog pravnog pitanja koje se odnosi na pravila o teretu dokazivanja koja su sadržana u odredbi čl. 20. st. 1. ZSD. U smislu te odredbe ovaj revizijski sud iznosi shvaćanje da su u postupcima radi zaštite prava na jednako postupanje prema odredbama ZSD mjerodavne odredbe o pravilima o teretu dokazivanja iz čl. 20. st. 1. ZSD i u onim slučajevima kada je tužitelj osoba iz čl. 24. st. 1. ZSD. Ovakvo shvaćanje nedvojbeno proizlazi iz odredbe čl. 24. st. 4. ZSD. Iz izloženog proizlazi i da su sudovi prvog i drugog stupnja pogrešno primijenili materijalno pravo (prethodno navedene odredbe ZSD), pa je, temeljem odredbe čl. 24. st. 2. ZSD, te odredbe čl. 395. st. 1. ZPP presudeno kao pod I. izreke ove presude. Naime, s obzirom na to da je ocijenjeno da je tuženik povrijedio pravo na jednako postupanje, to je presudom utvrđeno (čl. 24. st. 2. t. 1. ZSD), a treba dodati da nije prihvaćeno shvaćanje tužitelja da bi tuženik počinio diskriminaciju više puta (izjavu nije ponavljao). Tuženiku je zabranjeno daljnje istupanje u medijima kojim bi ponovno povrijedio pravo na jednako postupanje, a naložena mu je i javna isprika kojom bi se uklonile posljedice diskriminacije (čl. 24. st. 2. t. 2. ZSD). Na temelju čl. 24. st. 2. t. 3. ZSD tuženiku je naloženo na svoj trošak objaviti ovu presudu¹²...

VSRH je u jednoj antidiskriminacijskoj parnici, ovaj put u ulozi drugostupanjskoga žalbenog suda, **presudom preinačio presudu Županijskog suda u Zagrebu¹³ i prihvatio deklaratorni antidiskriminacijski tužbeni zahtjev** kojim se utvrđuje da je tuženik izjavom kako homoseksualci neće igrati u hrvatskoj nogometnoj reprezentaciji dok je on predsjednik Hrvatskoga nogometnog saveza te kako samo zdravi ljudi igraju nogomet, diskriminirao homoseksualce kao osobe iste spolne orijentacije.

Nadalje, VSRH je **prihvatio i prohibitivni antidiskriminacijski tužbeni zahtjev** kojim se tuženiku zabranjuje daljnje istupanje u medijima u kojima isti na bilo koji način diskriminira homoseksualce kao osobe iste spolne orijentacije te publikacijski antidiskriminacijski tužbeni zahtjev kojim se tuženiku nalaže da se javno putem medija

¹¹ Županijski sud u Zagrebu, 15 Pnz-6/10-27 od 24. ožujka 2011.

¹² VSRH, Rev 300/2013-2

¹³ Županijski sud u Zagrebu, Pnz-7/10 od 2. svibnja 2011

ispriča radi davanja izjave. Posrijedi je, također, bila parnica inicirana udružnom tužbom homoseksualnih udruga, a **VSRH je odluku obrazložio na sljedeći način:**

□ ... Prema odredbi čl. 8. toč. 1. i 2. ZSD taj zakon se primjenjuje između ostalog na postupanja i fizičkih osoba osobito na područjima rada i radnih uvjeta, uključujući kriterije za odabir i uvjete pri zapošljavanju, te napredovanju i pristup svim vrstama profesionalnog usmjeravanja, stručnog osposobljavanja i usavršavanja, odnosno i u području sporta. Prema odredbi čl. 1. st. 2. ZSD diskriminacijom se u smislu tog zakona smatra i stavljanje u nepovoljniji položaj bilo koje osobe po osnovu iz stavka 1. tog članka (između ostalog i na osnovi spolne orijentacije). Tuženik jest predsjednik Hrvatskog nogometnog saveza, no izjave koje su sporne, tuženik je dao u intervjuu koji je novinar sačinio s njim ne samo kao predsjednikom Hrvatskog nogometnog saveza već i kao osobom koja u nogometnom svijetu i športskim relacijama se doživljava kao kompetentna osoba i autoritet. Zato u tom svojstvu treba sagledati sadržaj i učinak njegovog intervjua, pa i spornih izjava. Kako tuženikova izjava da osobe deklarirane kao homoseksualci ne mogu igrati u hrvatskoj nogometnoj reprezentaciji dok je on predsjednik Hrvatskog nogometnog saveza u smislu odredbe čl. 1. st. 1. i 2. ZSD jest diskriminirajuća, pošto su te osobe, a zbog njihove spolne orijentacije stavljene u nepovoljniji položaj u odnosu na druge, a tuženik je tu izjavu dao kao fizička osoba koja djeluje i nesporno ima utjecaj u području sporta, a posebno nogometa u Hrvatskoj, onda je nužno zaključiti kako je tuženik pasivno legitimiran u ovom sporu. Naime, obzirom na činjenicu da je tuženik prema odredbi čl. 48. Statuta Hrvatskog nogometnog saveza (dalje: Statut HNS) po dužnosti i predsjednik Skupštine Hrvatskog nogometnog saveza i predsjednik Izvršnog odbora Hrvatskog nogometnog saveza, te obzirom na poslove i ovlasti koje iz toga za njega proizlaze u smislu odredbe čl. 49. te čl. 42. Statuta HNS-a, uključujući i onu iz toč. 20. čl. 42. Statuta HNS-a (donosi odluke o reprezentacijama...), potpuno je izvjesno da je tuženik u mogućnosti aktivno utvrđivati kriterije i praksu Hrvatskog nogometnog saveza, a koji se odnose i na formiranje hrvatske nogometne reprezentacije, a ne da on na to nema utjecaja kako to pogrešno zaključuje prvostupanijski sud, te zbog toga otklanja pasivnu legitimaciju tuženika. Prema odredbi čl. 3. st. 1. ZSD uznemiravanje je svako neželjeno ponašanje uzrokovano nekim od osnova iz čl. 1. st. 1. tog zakona koje ima za cilj ili stvarno predstavlja povredu dostojanstva osobe, a koje uzrokuje strah, neprijateljsko, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje. Prema odredbi st. 3. tog članka na uznemiravanje se na odgovarajući način primjenjuju odredbe ZSD, a koje se odnose na diskriminaciju. Ocjenjujući značaj izjave tuženika da „na svu sreću nogomet igraju samo zdravi ljudi“, a kojom se sugerira da su osobe iste spolne orijentacije bolesne osobe, nižestupanijski sud je našao da takva izjava doista predstavlja povredu dostojanstva te skupine osoba, no otklonjen je značaj uznemiravanja reguliranog odredbom čl. 3. ZSD smatrajući da tijekom postupka tužitelji nisu ponudili činjenice i do-

kaze koji bi ukazali na vjerojatnost nastupa neželjenog ponašanja koje ima za cilj ili stvarno predstavlja povredu dostojanstva osobe, a koje uzrokuje strah, neprijateljsko, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje. Pri tome nižestupanijski sud gubi iz vida odredbu čl. 20. u svezi s odredbom čl. 24. st. 1. i 4. ZSD, a koja se odnosi na teret dokazivanja u postupcima udružne tužbe za zaštitu od diskriminacije, a kao što je ova u sporu predmeta. Prema toj odredbi ako stranka u sudskom postupku tvrdi da je povrijeđeno njezino pravo na jednako postupanje prema odredbama tog zakona, dužno je učiniti vjerojatnim da je došlo do diskriminacije. U tom slučaju teret dokazivanja da nije bilo diskriminacije leži na protivnoj strani. Dakle, prema citiranoj odredbi čl. 20. ZSD stranka koja se poziva na diskriminaciju nije ju dužna dokazati sa stupnjem sigurnosti, već je dovoljno da učini vjerojatnim da je do diskriminacije došlo. Ispunjenjem tog uvjeta, protivna strana (navodni diskriminator) je dužna dokazati da diskriminacije nema. Ukoliko ne dokaže sa stupnjem sigurnosti da diskriminacije nema, ima se smatrati da je pravo na jednako postupanje povrijeđeno. Sporna izjava tuženika predstavlja povredu dostojanstva osoba iste spolne orijentacije, a smisao koje izjave: omalovažavanje i poniženje tih osoba, se nameće samo po sebi, što znači da su tužitelji u smislu odredbe čl. 20. ZSD u konkretnom slučaju učinili vjerojatnim da je do diskriminacije ciljane skupine osoba došlo. S druge pak strane, kako tuženik tijekom postupka nije dokazao da takvom izjavom nije diskriminirao te osobe, to se pravilnom primjenom odredbe čl. 3. u svezi s odredbom čl. 20. ZSD ima smatrati da je tuženik učinio uznemiravanje osoba ciljane skupine, a koje uznemiravanje je izjednačeno sa diskriminacijom¹⁴...

4. PRIMJERI DISKRIMINACIJE NA OSNOVI DOBI

Županijski je sud u Osijeku u parnici¹⁵ u kojoj je predmet spora bila dobna diskriminacija Presudom odbio žalbe tuženika i potvrdio prvostupanijsku Presudu¹⁶ kojom je utvrđeno da su tuženici povrijedili pravo tužitelja na jednako postupanje diskriminacijom, tuženicima je zabranjeno poduzimanje daljnjih radnji kojima se krši ili može prekršiti pravo tužitelja na jednako postupanje i nalaže da provedu radnje kojima se uklanja diskriminacija ili njezine posljedice, te konačno naloženo prvotuzeniku da na ime pravične naknade radi povrede prava osobnosti, i to dostojanstva, časti, ugleda i duševnog zdravlja, isplati tužitelju svotu od 30.000,00 HRK.

Obrazlažući odluku, Županijski sud u Osijeku je u relevantnom fragmentu obrazloženja deklarirao pravno stajalište prema kojemu je tužitelj:

□ ... od I-tuženika i II-tuženika kao nadređenog uznemiravan po dobnoj diskriminaciji (čl. 3. ZSD u svezi s čl. 5. st. 5. i čl. 130. ZR). Po čl. 3. st. 1. ZSD uznemiravanje je svako neželjeno ponašanje uzrokovano nekim od diskriminacionih osnova iz čl. 1. st. 1. ZSD, koje ima za cilj ili stvarno predstavlja povredu dostojanstva osobe, a koje

¹⁴ VSRH, Gž 25/11-2

¹⁵ Županijski sud u Osijeku, Gž R 699/2016-2

¹⁶ Općinski sud u Osijeku, Pr-707/2015-28

uzrokuje strah, neprijateljsko, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje. Poslodavac je dužan zaštititi dostojanstvo radnika za vrijeme obavljanja posla od postupanja nadređenih, suradnika i osoba s kojim radnik redovito dolazi u doticaj u obavljanju svojih poslova, a ako je tako postupanje neželjeno i u suprotnosti s posebnim zakonima (čl. 5. st. 5. ZR). Stavljajući na znanje tužitelju od nadređenog (drugotuzenika), da se s tužiteljem neće produžiti aneks ugovora o radu za direktora regije O. zbog njegove dobi, širenje zlonamjernih glasina da je predugo direktor, uporno guranje tužitelja prema otpremnini, iako je tužitelj u to vrijeme bio star 61. godinu, da zbog starosne dobi treba otići u mirovinu (pa nećemo te valjda s kolicima s tog radnog mjesta na groblje), širenje glasina da će biti smijenjen za direktora R.O. zbog starosne dobi, jer se na njega više ne računa, zatim neprimjeren odgovor II-tuženika da tužitelj u poslovnoj korespondenciji piše velikim slovima (više), i konačno, nedavanje 33 mjeseca tužitelju konkretnih zadataka nakon sklapanja ugovora o radu za poslove vodećeg specijalista za podršku maloprodaji, predstavlja po ocjeni ovog suda, neželjeno ponašanje koje je imalo za cilj povredu dostojanstva tužitelja, koje je kod tužitelja uzrokovalo strah, neprijateljsko, ponižavajuće i uvredljivo okruženje, motivirano postupcima I-tuženika i II-tuženika bez opravdanih i legitimnih razloga, a i stavljajući tužitelja u nepovoljniji položaj u usporedivoj situaciji u odnosu na druge osobe na području rada. Tužitelj je učinio vjerojatnim uznemiravanje na području rada po diskriminacionoj osnovi starosne dobi, a tuženik na kome je bio teret dokazivanja nije dokazao suprotno (čl. 20. ZSD). Prvostupanjski sud je na temelju nalaza i mišljenja vještaka psihijatrijske struke dr. P. F. utvrdio da se kod tužitelja tijekom 2014. godine razvio poremećaj prilagodbe s anksioznim depresivnim sindromom, koji je doveo do trajnog oštećenja duševnog zdravlja koje umanjuje životne i radne aktivnosti tužitelja za 10% trajno. Tužitelju pripada pravo na naknadu štete po općim pravilima obveznog prava, jer je bolest tužitelja, po ocjeni ovog suda, u uzročno posljedičnoj vez s uznemiravanjem po diskriminacionoj osnovi životne dobi. I-tuženik neosnovano prigovara visini dosuđene naknade neimovinske štete zbog povrede prava osobnosti na dostojanstvo, ugled i čast. Prvostupanjski sud je ispravno primijenio materijalno pravo kada je tužitelju zbog povrede prava osobnosti na dostojanstvo časti i ugled dosudio pravičnu novčanu naknadu od 30.000,00 HRK (čl. 19. i čl. 1100. Zakona o obveznim odnosima - NN br. 38/05., 41/08.)...

U drugom je predmetu¹⁷ **Županijski sud u Rijeci Presudom potvrdio Presudu**¹⁸ **Općinskoga radnog suda u Zagrebu** čijim je dispozitivom utvrđeno da je tuženik povrijedio pravo tužitelja na jednako postupanje time što tužitelju, unatoč njegovim kompetencijama za radno mjesto sportskog trgovca raspisano natječajem tuženika, nije omogućio zasnivanje radnog odnosa zbog tužiteljeve dobi, te tuženika obvezao isplatiti tužitelju na ime neimovinske štete zbog povrede prava osobnosti svotu od 7.000,00 HRK.

¹⁷ Županijski sud u Rijeci, Gž R 345/2017-2

¹⁸ Općinski radni sud u Zagrebu, Pr-2524/16-1

U nastavku navodimo dio obrazloženja presude Županijskog suda u Rijeci:

□ ... pravilno sud prvog stupnja utvrđuje da iz poruke upućene tužitelju e-mailom proizlazi da je stavljen u nepovoljniji položaj zbog svoje dobi, ne prihvaćajući pri tome iskaz direktora tuženika koji navodi da tužitelj nije zadovoljio određene kriterije natječaja, odnosno da je drugi kandidat imao bolje kompetencije u odnosu na tužitelja, te da je došlo do nespretnosti u sadržaju e-mail poruke tuženika, što tuženik nije ni tvrdio sve do navedenog iskaza direktora tuženika, već je isticao da se radilo o postupanju tuženika koje je utemeljeno na njegovoj globalnoj politici zapošljavanja kao poslodavca koju posluje širom svijeta, u preko trideset zemalja, a koja politika zapošljavanja pruža priliku mladim osobama, koju je tuženik ovlašten sam kreirati i stvarati, čemu da su dodatni razlog i razne mjere aktivne politike zapošljavanja mladih koje potiče Republika Hrvatska. Međutim, pravilno sud prvog stupnja otklanja navedene tvrdnje tuženika, jer se i po ocjeni ovog suda tuženik neosnovano poziva da bi se radilo o iznimkama iz odredbe čl. 9. st. 2. t. 8. ZSD-a. Naime, diskriminacija je u svim pojavnim oblicima zabranjena. Prema Direktivi Vijeća 2000/78/EZ, države članice mogu propisati da se razlike u tretmanu na temelju starosne dobi neće smatrati diskriminacijom, ako su, u kontekstu nacionalnog prava, te razlike objektivno i razumno opravdane zakonitim ciljem, koji obuhvaća zakonitu politiku zapošljavanja, tržište radne snage i ciljeve stručne izobrazbe, te ako su sredstva ostvarivanja tog cilja zakonita i nužna. Takve razlike u tretmanu, između ostalog, mogu uključivati postavljanje posebnih uvjeta za pristup zapošljavanju. U konkretnom slučaju tuženik nije dokazao opravdanost razlike u tretmanu tužitelja i da bi za to imao legitiman cilj, da politika i svrha zapošljavanja tuženika koja bi opravdala nejednako postupanje po osnovi dobi nije jasno navedena prilikom raspisivanja natječaja, niti su navodi direktora tuženika da su ciljana skupina njihove trgovine mladi ljudi - pasionirani ljubitelji sporta, dostatni da bi se opravdalo nejednako postupanje, obzirom da nije jasno dovedena u svezu činjenica dobi trgovca - prodavača sa ciljanom skupinom kupaca, na koju se tuženik kao trgovac orijentira, kako to pravilno utvrđuje sud prvog stupnja, te se upućuje na obrazloženje pobijane presude. Stoga je pravilno utvrđenje suda prvog stupnja da je u konkretnom slučaju počinjena diskriminacija temeljem dobi, kako se to navodi u tužbi. Posljedično navedenom tužitelju temeljem odredbe čl. 11. ZSD-a pripada pravo na naknadu štete sukladno Zakonu o obveznim odnosima (Nar. nov., br. 35/05., 41/08., 125/11.; dalje ZOO), i to pravo na naknadu neimovinske štete zbog povrede prava osobnosti, i to zbog povrede prava na čast i dostojanstvo koja prava su u konkretnom slučaju tužitelju povrijeđena radnjom diskriminacije. U odnosu na visinu dosuđene pravične novčane naknade, pravilno je sud prvog stupnja, a suprotno žalbenim navodima stranaka, utvrdio da težina povrede prava osobnosti i okolnosti konkretnog slučaja opravdavaju pravičnu novčanu naknadu neimovinske štete u dosuđenom iznosu od 7.000,00 HRK, koji novčani iznos je tužitelju pravilno dosuđen u primjeni odredbi čl. 1100. st. 1. i 2. ZOO-a...

5. PRIMJER (NE)DISKRIMINACIJE NA OSNOVI VJERSKOG (NE)OPREDJELJENJA

VSRH je u svojstvu drugostupanjskog suda Presudom¹⁹ odbio žalbu kao neosnovanu potvrđivši Presudu²⁰ Županijskog suda u Zagrebu kojom su odbijeni objektivno kumulirani tužbeni zahtjevi tužitelja postavljeni u udružnoj tužbi, a kojima je traženo utvrđenje da su „Nastavnim planom i programom za osnovnu školu” diskriminirani učenici koji zbog svjetonazorskog ili drugog uvjerenja ne žele pohađati vjeronauk, a nije im ponuđen drugi odgovarajući izborni predmet, te nalaganje tuženici da „Nastavni plan i program za osnovnu školu“ dopuni predmetom alternativnim vjeronauku, u roku od mjesec dana po pravomoćnosti presude i u roku od tri mjeseca osigurati izvođenje nastave tog predmeta.

VSRH je potvrđujući zakonitost i pravilnost zauzetih pravnih shvaćanja Županijskog suda u Zagrebu ustvrdio u obrazloženju da:

□ ... polazeći od pojma diskriminacije kako je definiran odredbom čl. 1. st. 2. i 3. ZSD te oblicima diskriminacije definiranih čl. 2. ZSD, te svodeći činjenični supstrat spisa ovog predmeta u navedene zakonodavne okvire, nameće se zaključak kako je tuženica u smislu odredbe čl. 20. st. 1. ZSD, a primjenom tereta dokazivanja uspjela dokazati da u njezinom postupnju uvođenjem vjeronauka kao izbornog predmeta od prvog do osmog razreda osnovne škole nije diskriminirala one učenike koji nisu odabrali taj predmet kao izborni. Naime, točno je da je za učenike prvog do trećeg razreda osnovne škole NPPOŠ predvidio samo vjeronauk kao izborni predmet, dakle bez mogućnosti odabira nekog drugog izbornog predmeta za te učenike. No, kod nesporne činjenice da se za taj izborni predmet mogao odlučiti svaki učenik tih razreda osnovne škole, bez obzira na njegov svjetonazor i njegovu vjersku (ne)opredjeljenost (dakle mogao ga je odabrati kako dijete katoličke vjere, tako neke druge vjere, ateist, agnostik, skeptik itd.), nameće se zaključak kako tako ponuđenim izbornim predmetom djeca koja nisu odabrala taj predmet nisu bila diskriminirana u odnosu na onu djecu koja su ga odabrala. Ovo stoga što je mogućnost odabira, ili ne, tog izbornog predmeta bila široko postavljena u smislu da je svim učenicima taj odabir bio ponuđen pod jednakim uvjetima. Naime, za odabir izbornog predmeta vjeronauk nisu se tražile nikakve dodatne pretpostavke u smislu deklariranja vjerske opredjeljenosti učenika i njego-

vih roditelja i slično. Upravo zato izostanak ocjene iz tog predmeta u svjedodžbi ima isključivo značenje da taj učenik nije odabrao taj predmet kao izborni, a bez da se iz toga može izvlačiti kakav drugi zaključak odnosno bez da to ima određene konotacije, posebno ne u pravcu generiranja negativnih posljedica za tog učenika. Za učenike četvrtog razreda osnovne škole uz izborni predmet vjeronauk bio je ponuđen strani jezik kao drugi izborni predmet, a za učenike petog do osmog razreda osnovne škole uz vjeronauk je bilo ponuđeno više izbornih predmeta. Kako je dakle svim učenicima osnovne škole izbor izbornih predmeta pa tako i vjeronauka kao jednog od izbornih predmeta bio ponuđen svima pod jednakim uvjetima, nema govora o tome da su učenici koji nisu odabrali vjeronauk kao izborni predmet bili diskriminirani u odnosu na one koji su ga odabrali. S tim u svezi treba ponoviti i razloge prvostupanjske presude da je vjeronauk u NPPOŠ uveden u izvršavanju ugovora između Svete Stolice i Republike Hrvatske o suradnji na području odgoja i kulture, potvrđenog Zakonom o potvrđivanju ugovora između Svete Stolice i Republike Hrvatske o suradnji na području odgoja i kulture (Nar. nov. – Med. ug., br. 2/97.), a prema kojem se Republika Hrvatska obvezala u sklopu školskog plana i programa i u skladu s voljom roditelja ili skrbnika jamčiti nastavu katoličkog vjeronauka u svim javnim osnovnim i srednjim školama i u predškolskim ustanovama, kao obveznog predmeta za one koji ga izaberu i pod uvjetima pod kojima se izvodi nastava ostalih obveznih predmeta...

6. ZAKLJUČAK

Danas, više od 10 godina od stupanja na snagu ZSD-a, možemo ustvrditi činjenicu da je ZSD (u pravnoj simbiozi i sinergiji s brojnim konvencijama iznadzakonske pravne snage koje su dio našega tuzemnog pravnog poretka i ustavnim odredbom koja izrijeком zabranjuje diskriminaciju po bilo kojoj osnovi) kao krovni propis hrvatskoga antidiskriminacijskog prava zaživio u praksi jer se sve više diskriminiranih oštećenika odlučuje pred parničnim sudovima zatražiti pravnu zaštitu od diskriminatorskih postupanja.

Judikatura pokazuje da se oštećenici (po)najviše diskriminiraju na radu te na osnovi seksualne orijentacije, dobi i invalidnosti, iako akcentiramo činjenicu da uzorak nije reprezentativan, no diskriminacija se u našem društvu javlja u svim pojavnim oblicima pa *pro futuro* treba očekivati daljnji razvoj i sve učestaliju primjenu antidiskriminacijskog prava u praksi.

¹⁹ VSRH, GŽ 25/13-2

²⁰ Županijski sud u Zagrebu, Pnz-1/13

**NOMOTEHNIKA
- izrada općih akata**

(zakona, uredaba, pravilnika, statuta, poslovnika, naredaba, i dr.)

S PRAKTIČNIM PRIMJERIMA

Autori: doc. dr. sc. Ivan Milotić, dipl. iur. i Domagoj Peranić, dipl. iur.
Suradnici: Anamarija Livaja, mag. iur.; Terezija Marić, dipl. iur.;
Marko Zoričić, dipl. ang. i soc., spec. konf. prev.; Ivan
Palčić, dipl. iur.; Vjekoslav Ivančić, mag. iur.

Opseg: 416 str.

+ dodatak
**KOMENTAR
jedinostvenih
nomotehničkih
pravila**

Opseg: 112 str.

Cijena za obje knjige u kompletu: 231,00 kn

